

STÍN BODU / Daniel Hanzlík & Jaroslav Prokeš

Společná výstava „Stín bodu“ autorů Daniela Hanzlíka a Jaroslava Prokeše je exkurzem do krajiny časoprostorových anomálií a paradoxů, vyplývajících ze vztahu objektu a jeho stínu, prostoru a jeho numerické reprezentace, časové osy a naší momentální situace na ní. Část vybraných prací obou autorů rozvíjí některé jejich starší realizace, jiné práce reagují na specifickou dispozici galerijního prostoru. Vystavené práce vždy ale redefinují parametry fyzického prostředí v digitálních simulacích a snaží se odpoutat od fyzická či jeho projevů v materialitě. I přesto si ale podržují vztah k „reálnému“ prostoru, jehož „rámeček“ prostřednictvím digitálního obrazu rozšiřují a činí ambivalentním. Na pozadí digitálních intervencí je rozvíjena relativita a subjektivita vnímání prostoru jako takového a snaha o uchopení jednotného, spojitého, nepřetržitého analogového pole digitálními prostředky. Celkově instalace spíše vyvolává otázky, jelikož naši obecně zažitou představu prostorových a časových vztahů ukazuje jako konfliktní a plnou poruch.

Stín bodu je výrokový paradox. Bod nevrhá a ani nemůže vrhat stín. Stín však může vyjadřovat něco jako pomocný (modelový) nástroj k tomu, jak evokovat stavy, vazby a souvislosti z hlediska paralelní názornosti postavené na analogii a imaginaci. Právě tyto možnosti využívá stejnojmenný projekt umělců Daniela Hanzlíka a Jaroslava Prokeše. Ačkoliv oba autoři používají ke svému vyjádření současné technologie (digitální nástroje), jsou jimi otevírány nejobecnější lidské otázky spojené s vnímáním prostoru a času, které si lidstvo klade od nepaměti. Díky inverznímu překlopení celého prostoru do tmy, působí výrazně světelné digitální intervence především svou dynamikou. Ta stojí za emancipací od totality stávající podoby galerie - industriálního čistě bílého trojlodí železobetonové konstrukce. Ocitáme se náhle v proměněném prostoru, v němž jakoby plula evokovaná sdělení. Jejich konfigurace postavená na příčném křížení podélné osy trojlodí ovládá celý prostor a zároveň ponechává divákovi volný pohyb v „poli dění“. Uměle stažená světelnost vybízí ke kontemplaci, podobně jako archaický model noční krajiny.

Výstavu Stín bodu tvoří celkem tři díla - videoinstalace Daniela Hanzlíka Čas pro bezčasí (2019), Hanzlíkova videoprojekce Tik Tak (2019) a světelná projekce Jaroslava Prokeše nazvaná Inverze horizontu (2019). První realizace - Čas pro bezčasí - klade otázky po rozpornosti mezi vnímáním a měřením času. Do videoinstalace je vedle digitální animace zapojen také konkrétní předmět - přesýpací hodiny. Archaický nástroj měření. Instalace je založena na synchronizaci dvou aparátů, analogových přesýpacích hodin a digitální projekce ciferníku bez číslic, které svojí aktivitou polarizují formátování času. Cyklické plynutí času je v instalaci rozděleno na fáze měřitelné a neměřitelné. Odkazuje na způsob

prožívání času, na moment vědomí jeho plynutí a na moment, kdy si čas neuvědomujeme. Přesýpací hodiny mění v průběhu rotace pozici a tím se střídají fáze měřitelné s neměřitelnými. Ve vertikální pozici proces přesýpání čas odměřuje, horizontální pozice přesýpání neumožňuje, čas je v tento moment příslušnou technologií neměřitelný. Videoprojekce Tik Tak foneticky vyjadřuje zvuk mechanického hodinového stroje, respektive kyvadla, které ovšem na místě absentují. Dvě slova zároveň tvoří polaritu dvou vrcholů amplitudy mezi jednotlivými intervaly výkyvu. Zaostřování a rozostřování slov signalizuje jejich prostorovou změnu. Aktivita je setrvalá. Plyne bez konce a začátku. Prostor dvoukanálové projekce je koncentrovaným místem rytmizovaného plynutí, tempa s cyklickými časoprostorovými změnami. Dílo Tik Tak rozvíjí starší realizaci autora nazvanou Pendulum, kterou vystavil v r. 2018 na společném projektu s Pavlem Mrkusem Vidět čas v kutnohorském GASKu. Třetí dílo – Inverze horizontu Jaroslava Prokeše pracuje s osou galerijního trojlodí. Veškerý a jediný pohyb vložený do instalace se děje otáčením kolem středového bodu, místa, v němž pomyslná podélná osa prostoru protíná zadní stěnu galerie. Pohyb pootáčení se projevuje v rozsahu od mírného kolébání (známý pohyb z pohybu lodní paluby) až k neočekávanému převrácení celého horizontu. Prvotní dole se ocitá nahoře a naopak, přičemž si nikdy nejsme jisti, který stav je onen správný, výchozí, a který abnormální, a tedy inverzní. Veškeré naše úvahy o principech nahoře a dole jsou náhle zpochybněny a rozpohybovány do stavu spekulace. Onen náhlý zvrát horizontu, který může v divákovi vyvolat až určitou nevolnost ze změny prostorové orientace, respektive jejího náhlého zpochybnění, vychází z leteckého simulátoru, v němž převrácení lze za určitých okolností s jistotou odhalit pouze pomocí hodnot signalizovaných gyroskopem.

Tři realizace vytváří společné prostředí, v němž se generují opakované vizuální stavy na pomezí známých zákonitostí a nových způsobů jejich zproblematizování. Zvuk absentuje. Jediné, co můžeme slyšet, je jemný šepot mechanických zvuků z aparátů, které konkrétní projekce uvádění v chod. Ticho a tma nepřímou reagují také na název výstavního prostoru – The White Room, který jakoby v sobě také obsahoval určitou konotaci na ticho, na stavy koncentrace a jiného způsobu zklidnění i zneklidnění zároveň.

Petr Vaňous (kurátor) s použitím autorských textů Daniela Hanzlíka a Jaroslava Prokeše